

Elefes

Megvalljuk, haboztunk, közöljük-e az alábbi hozzászólást a Magyar Hírlap 1991. október 22-i számában közreadott, a Magyar írók tiltakozása 1957-ben című dokumentumhoz.

Bayer Zsolt ugyanis kétségkívül sommásan ítéli meg, az egykori „történelmi jelenséget”, de úgy véljük, ehhez — úgy is, mint a Fidesz ügyvivőjének, úgy is, mint a „véetlenek generációjához” tartozónak — kétségkívül joga van, s nem volna helyes, ha olvasóink nem ismerhetnék meg gondolatait.

Itt van ez a lista, „A”-tól „W”-ig — s ez a lista mi vagyunk. Ez a kétségbeejtő az egészben, hogy mennyire jellemző ránk, mennyire korunk lenyomata. Ugye tökéletesen elképzelhetetlen, hogy a világiosi fegyverletétel után aláírásokat gyűjtöttek volna Haynaut dicsőítendő, s az aláírók között ott lenne „A”-tól „V”-ig (Aranytól Vajdáig) az írótársadalom? De ez a mi kis listánk itt van, s szinte tökéletesen mindegy, hogy ki írta alá valóban és kinek a nevét hamisították oda. Mert akiét csak odahamisították, az is kussolt, s ez — mennyire igaza van **Eörsi Istvánnak!** — rosszabb, mintha tényleg aláírta volna.

Nem, nem akarok én ítélkezni. Nincs hozzá jogom, mert nem voltam ott, és nem tudhatom, mi minden lennék hajlandó halálfélelmemben. (Igen erős bennem a vágy, hogy ezt ne is tudjam meg soha.) De ahhoz jogom van, hogy megsértődjek, és meg is sértődtem. Hagyjatok most az életművetekkel — a pofámba dőlt ez a névsor, a pusztá aláírások eltakarják szemem elől a korábban és az azóta leírt szavakat. Igazságtalanság? Az. De miért pont én legyek igazságos, amikor Ti, akik annyival nagyszerűbbek, okosabbak, tisztességesebbek vagytok nálam, Ti, akikre annyit hivatkoznak, Ti képesek voltatok erre az ocsmányságra?

Piti kis gazfickók ültek november 4-én a szovjet szuronyok hegyére, s mivel nagyon szúrta seggüket a vas, hát szörnyű autodafét rendeztek kínjukban. Semmi-emberek öltöttek akkor pufajkát, akik géppisztoly mögé bújva lettek önmagukra, s tapsikoltak örömküben, ha négyes sorokba felfejlődve végigmasírozhattak a tetemen. (Ők a társadalom konstansai, akiket minden hatalom elő tud rántani pillanatok alatt.) Nem kívánok most állást foglalni büntetőségük ügyében, de amennyire meg tudom ítéli, bizonyos jogi nehézségek merültek fel ez ügyben.

Ezért aztán nagy hivatkozások valának mostanság a morálra. Csak hát ez a névsor másodlagossá — sőt, ami sokkal rosszabb: viszonylagossá! — teszi (tette) a lelkiismeretet s ama morált, amely most számon kéretik. S ez van akkora bűn, mint ölni, különösen mifelénk, ahol az írók váteszek már az idők kezdete óta. És akkor itt állunk is meg egy pillanatra. Ideje lenne elfelejteni egyszer s mindenkorra ezt a szerepet. Nekem ne állítsátok erkölcsi mércéül Illyés Gyulát — neki aztán végképp nem kellett volna aláírni ezt a papírt. Németh László? Köszönöm, nem. Hogy is mondta Veres Péter? „Megdöglenni lehet, de rongyembernek lenni nem lehet”. Milyen szép — igazán kár, hogy Veres Péter neve nem sokkal Tamási Ároné után jön a listán...

Nem arról van szó, hogy az életmű tetszik-e vagy sem. Ez esztétikai kérdés. Csak ne hivatkozzon senki többé ezekre az emberekre, mint a felettünk lebegő megtestesült tisztaságra. Mert azt kikérem magamnak. S amennyiben erkölcsi alapon lesznek meg- és elítélve a gyilkosok, akkor nem kerülhető el, hogy a nagy erkölcsi kérdések föltéttesenek mindazoknak, akik a társadalom lelkiismereteként — legalábbis ebben a szerepben tetszelegve — egy évet sem vartak, s lekopték a forradalmat.

Egyébként nem szükséges ily pátosz, nem kell misztifikálni a kérdést. Nagyon megrázott ez a névsor, egyre kétségbeesettebben böngésztem végig. Pílingskynél majdnem sírtam, a „W” pedig egy pillanatra Ungvármémeti Tóth Lászlót és Lónyai Erzsébetet is sárba rántotta. Ha Ottlik neve is ott lenne, végképp elhagyatva érzénem magam. De Ottlik neve nincs ott. Ugyhogy „elefes”. S ez nem népi-urbánus kérdés, ebben Kenedi Jánosnak van nagy igazsága. „Elefes”, Urak, kivétel nélkül mindenkinek...